

benne rejlik, de nem kényszer nélkül, rábízva a természet spontán erőire. Gramsci meggyőződése, hogy az ember történelmi képződmény, és kialakulásában szerepe van a kényszernek /ami nem csupán külső erőszak/. Tanításának lényege ebben a kérdésben, hogy a nevelés nem egy eleve létező fonal legombolyítása, mert a gyermek formálásáról lemondani annyit jelent, mint lehetővé tenni, hogy személyisége kizárólag az általános környezetben meglévő életmozzanatok kautikus megragadása révén fejlődjön.

A kriminológusok tapasztalata nemcsak az, amit az előadótól hallottunk, hogy egyre több zürzavaros ember vállalkozik gyermeknevelésre, hanem az, hogy emberek ennél nagyobb számban, jószándékkal ugyan, de hozzáértés nélkül és rosszul nevelik gyermekeiket. Hogyan lehetne az emberekkel megértetni, hogy saját életük egyik legfőbb értelme az eredményes, a harmónikus szimbiózis, a más emberekhez konstruktívan kapcsolódni képes utód. Nincs idő a nevelésre, mondják az emberek, és mind magasabb jövedelemre törekszenek, hogy növekvő anyagi igényeiket ki-elégíthessék. Nekem úgy tűnik, hogy az efféle igények a minőségi emberi élettől idegenek, és ráadásul nem is célszerűek, hisz az eredmény az, amit a fiatal csavargóktól és bűnelkövetőktől minduntalan hallunk: szüleik életvitele számukra nem vonzó példa, elutasítják azt, a verejtékesen megszerzett anyagiakkal együtt. Nagy kérdés, hogy megéri-e az előmenetel, az anyagi gyarapodás, ha a gyermekünk eközben idegenné válik és végül minden erőfeszítésünket, egész életünket megkérdőjelezi. Számomra egyértelműen nem, sőt, meggyőződésem, hogy olyan közhangulatot kell teremtenünk, ahol a családból kikerülő, közöségellenes, önmagára és a társadalomra egyaránt kártékony utód szégyen és ezt semmilyen más produktum ne ellensúlyozza. Így talán majd rádöbbennek az érintettek igazi érdekeltységükre és erőfeszítéseket tesznek a tudományos ülésen elhangzottak szellemében.

Dr. Orell Ferenc János /fiatalkorúak ügyésze,
Pest megyei Főügyészség/

h o z z á s z ó l á s a

Tapasztalhatóan a fiatalok körében előtérbe kerültek a szív- és érrendszeri, daganatos betegségek, a légzőszervi ártalmak, a mozgásszervi zavarok, a kóros lelkiállapotok, valamint az úgynevezett deviancia-betegségek - az öngyilkosság, az alkoholizmus és a kábítószerelés. Sajnálatosan a kiskorúak körében növekszik az öngyilkossági kísérletek száma.

Szomorú tények hívják fel a figyelmet, ha időben nem figyelünk fel a fiatalok igen korai alkoholizálására, az könnyen vezethet ijesztő következményekre. Így például a korábbi években a Fővárosi Gyermekkorház toxikológiai osztályára felvett tizenegy Pest megyei alkoholmérgezett gyermek közül egy 3 éves, egy 7 éves, a többi 10, illetve 12-13 éves volt. Ám ide csak a legsúlyosabb esetek kerülnek, a kevésbé veszélyesek nem.

Egy budapesti szociológiai felmérés megállapítása szerint, a 14-18 év közötti középszintű /gimnázium, szakközép és szakmunkásképző/ iskolák /közte Pest megyei/ fiataljainak csaknem harmada kezelésre szoruló neurotikus, háromnegyediknél pedig már megmutatkozott valamilyen neurotikus tünet, például fejfájás, álmatlanság, szorongás, öngyilkossági kísérlet, ideges eredetű szervi panasz. Ők legalább is tanácsadásra, támogatásra szorulnának. Megkísérelte már az öngyilkosságot a fiúk másfél, a lányok több mint két százaléka. Depressziós a fiúk tizede, a lányok ötöde.

A problémamegoldó képesség a serdülőknél még kialakulatlan, így krízisben gyakran agresszív a magatartásuk, míg mások elmenekülni próbálnak a fenyegető helyzet elől, iskolakerülők lesznek, elszöknek, csavarognak, esetleg inni kezdenek. Kimutatható, hogy amikor a fiatal krízishelyzetben deviáns kortárs csoportokban talál

megértést, elfogadást, megfelelő segítség nélkül kóros személyiségfejlődés, suicid, suicidum lehet a krízis kimenetele.

Bűnügyek ismerete alapján figyelmet érdemlő a szülői durvaság, az oktalan verés, amely sok esetben helyrehozhatatlan következményekhez vezethet. Ez utóbbi esetben a gyerek rátanul a verésre, sajátjává válik, megszokja, hogy az élet bizonyos helyzetében az ütés a megoldás. Az ilyesfajta szülői viselkedésforma a gyerek felnőttkori életében újratermelődik. E személyiségi torzuláshoz általában hozzájárulnak a környezeti átöröklések is, mint az ivás, aminek következtében megszűnik az ember kontrollja, és cselekedeteit az ösztön, az agresszivitás uralja.

Magyarországon szociológiai felmérés még nem foglalkozott a verés gyakoriságával, de megfigyelhető, hogy a verés még nálunk is elterjedt szülői viselkedési mód. Hanák Katalin a Társadalom és gyermekvédelem című szociológiai tanulmánykötetében foglalkozik ezzel a szülői viselkedési móddal, amely az általa megfigyelt állami gondozásba kerülő gyermekek korábbi családi életének mindennapi velejárója volt, és ahol ez a szülők magatartásának, életmódjának egyéb negatív vonásai mellett ahhoz vezetett, hogy a gyermek állami gondozásba került. A gyermekverés azonban ennél szélesebb körben is megtalálható, és még egészen brutális megnyilvánulásai is rejteve maradnak a külvilág előtt.

Kimutathatóan az agresszivitás és a lobbánékonyság a normális serdülésnek is velejáró jelensége, míg a brutalitásnak életkori affinitása nincsen. Megjelenésében lehet indulatkitörés része, de hideg számításból előre megfontolt cselekményt is jellemezhet a brutalitás. Az érzelmi rezonancia fogyatékosága és a brutalitás szoros korrelációban állnak egymással. Ennek a pszichés fogyatékoságnak, az érzelmi együttérzés hiányának a gyakorisága a legmagasabb a pszichés kór-tünetek között, és elsősorban azoknál látni, akiknek szocializációs zavara elsődleges.

Mit lehet tenni?

A gyerekeket, fiatalokat ért beilleszkedési

zavarokra időben oda kell figyelni, megelőzésében fontos szerepe van az iskolai nevelőtestületeknek; elemezhetik a gyermekek személyiségét befolyásoló tényezőket, megismerhetik a szülők és tanulók gondjait, törekedhetnek a gyermeket ért hatás kiküszöbölésére. A negatív hatások megelőzéséért sokat tehetnek az iskolai gyermekvédelmi megbízottak, a gyámhatóságok, valamint a nevelési tanácsadók és ezek szoros együttműködése. Az időben történő, szakszerű tanácsadói beavatkozás elejét veheti a sérült gyerekek személyisége további károsodásának.

Az MSZMP Pest megyei Bizottsága tavaly a veszélyeztetett helyzetű fiatalok felmérésére munkabizottságot hozott létre - amelynek tagja a fiatalkorúak ügyésze is - s feladatul tűzte helyzetük, problémájuk megismerését, ezek ismeretében pedig feladatokat meghatározó intézkedéseket dolgozott ki. Ebben szerepel - többek között - a Családsegítő Központok fokozatos kiépítése, erre kísérleti jelleggel a hetedik ötéves terv idején Érden és Vácott kerül sor. Ezenkívül a kerepestarcsai kórház pszichiátriai osztálya és a váci és ceglédi kórházak szakmai fejlesztésükkel közreműködnek a neurotikus, mentális zavarokkal küzdő, valamint a narkotikumokkal élő fiatalok kezelésében, utógondozásában.

A kóros szenvedélyek elleni küzdelem nem nélkülözheti a széleskörű társadalmi összefogást. Ehhez sok tapintat, türelem és hozzáértés szükséges. Csak kitartó, szívós, társadalmi méretű, felelősségteljes munka hozhatja meg a legkisebb eredményeket is, például, hogy a Pest megyei Főügyészség fiatalkorúak ügyészei az elmúlt években, mások - így a gyámhatóságok, pártfogók, nevelési tanácsadók és alkoholgondozók - együttműködésével, s a klubmozgalom segítségével eddig harmincöt fiatalot mentettek meg e szenvedélytől.